Сергій ГУЛИК
кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії та методики її навчання

Іван РУДАКЕВИЧ
кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії України і туризму

Юрій РУДИК
здобувач магістерської освітньої програми
«Середня освіта (Географія)»

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ҐРУНТОВОГО ПОКРИВУ ВЕЛИКОБЕРЕЗОВИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Великоберезовицька громада розташовується у центральній частині Тернопільського району Тернопільської області. Її поверхня переважно є хвилястою і рівнинною, місцями розчленована глибокими річковими долинами. На території Великоберезовицької ТГ переважають опідзолені чорноземи з товщиною гумусового шару 80-90 сантиметрів. Вміст гумусу у них коливається в межах 3,6-3,8 %, а рівень pH переважно 5,7-5,9. Дані ґрунти є середньосуглинистими з переважанням зернистої структури [3].

У долинах річок Серет, Руда, Нішла поширені лучні та лучно-болотні ґрунти. Вони є здебільшого карбонатними. У них вміст гумусу становить близько 4 %, а pH коливається у межах 6,7-6,9. У заплавах річки Серет (особливо у межах сіл Петриків, Острів, Мишковичі) поширені лучно-болотні ґрунти. Вони сформувалися переважно на суглинках, сучасних алювіальних відкладів, але в умовах надмірного зволоження. Для них є характерними виразні ознаки оглеєння починаючи з гумусового горизонту (рис. 1).

У західній частині громади поширені також чорноземи глибокі малогумусні вилуговані. В них потужний гумусовий передній горизонт, який буває часто карбонатним. Вони сформовані здебільшого на лесовидних суглинках.

Середній бал бонітету паспортизованих земель (враховує наявність у ґрунті поживних речовин, їх поширеність, змитість, кислотність та інші фізико-хімічні властивості) у Великоберезовицькій ТГ становить 62, що вище показника по Тернопільській області (58). Чорноземи опідзолені у центральній та південній частинах громади мають

бонітетний бал в межах 66-70. Чорноземні глибокі малогумусні мають оцінку близько 55-59 балів [2].

Рис. 1. Картосхема ґрунтового покриву Великоберезовицької та прилеглих громад [2]

Загальна площа земельних ресурсів Великоберезовицької селищної громади становить 19,1 тис. га, з яких близько 80 % займають землі сільськогосподарського призначення. Більше 87 % с/г земель знаходяться під ріллею, що є дуже високим показником. Завдяки наявності земельних ресурсів з їх раціональним використанням забезпечується високий аграрний потенціал розвитку громади. На території Великоберезовицької ТГ основну частину с/г земель обробляє ПАП «Агропродсервіс», яке спеціалізується на вирощуванні зернових і олійних культур. Землі житлової та громадської забудови займають 6,76 % від земельних площ громади. 3,19 % припадає на землі промисловості, енергетики та транспорту. Землі під водними об'єктами займають 148,9 га (0,78 % земельного фонду ТГ) [3]. Лісовкриті площі становлять 2009,5 га або 10,52 %. (рис. 2).

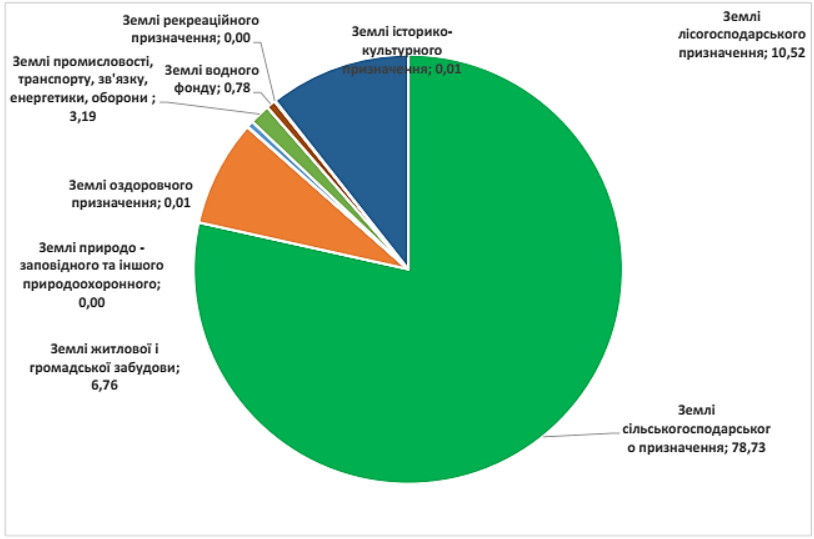

Рис. 2. Структура земельних угідь Великоберезовицької ТГ [3].

Структура землекористування території Великоберезовицької територіальної громади з екологічної точки зору є нераціональною. Близько 70 % від усіх земельних угідь є розораними, що суттєво перевищує оптимальні значення. Природні угіддя (ліси, пасовища) займають менше 20 %, що свідчить про значне антропогенне навантаження на місцеві ландшафти. Задля раціонального використання земель у найближчому майбутньому слід скорочувати площу ріллі за рахунок непродуктивних і деградованих земель, переводячи їх під потреби заліснення та залуження.

Список використаних джерел:

1. Географія Тернопільської області: монографія: в 2-х т. Т. 1. Природні умови та ресурси. 2-е вид., перероблене і доповнене. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка: Осадца Ю. В., 2020. 520 с.

2. Карта ґрунтів України. URL: https://geomap.land.kiev.ua/soil.php (дата звернення 30.09.2026).

3. Соціально-економічний профіль Великоберезовицької територіальної громади. URL: https://vbsr.gov.ua/images/ Strategia_rozvunky/ profil_hromady.pdf (дата звернення: 01.10.2026).